
Protokoll

Regionstyrelsen

26 oktober 2026

Regionstyrelsens protokoll

Plats och tid	Bornholm, Rådhuset Visborg, 26 oktober 2026, klockan 09.00–15.00
Beslutande	Johan Malmros (C), 1:e vice ordförande Ragnar Gustavii (M), 2:e vice ordförande Matilda Selahn (S) Linus Gränsmark (S) Caroline Kalass (S), tjug ersättare Greger Eneqvist (S), tjug ersättare Dan Rådström (C), tjug ersättare Saga Carlgren (V) Linda Wagenius (V) Richard Gyllensten (V), tjug ersättare Lina Runander (M), ej § 342 Andreas Vall (M) Lars Engelbrektsson (SD) Gisela Wood (L) Maya Arfvidson (MP)
Ersättare	Helen Coughlin Ribb (S) Thomas Karlström (S) Mårten Silvén (M), tjänstgörande § 342 Niklas Carlberg (M) Lennart Hansson (SD) Sara Lidqvist (KD), ej § 342 Tomas Rådkvist (MP), ej § 347
Övriga	Stefan Hollmark, regiondirektör, RSF Elin Lydahl, administrativ direktör och bitr. förvaltningschef, RSF, § 331-343, 366 - digital närvaro Helena Hagstedt, stadssekreterare, RSF Cajsa Örndén, stadssekreterare, RSF Klas Nilsson, stadssekreterare, RSF Susanne Åkeson de Paulis, kommunikatör, RSF Roger Sundholm, ekonomidirektör, RSF, § 331, 332 Henry Henziger, förvaltningscontroller, RSF, § 331 Marlene Bernfalk Karlsson, tf administrativ direktör, RSF, § 331, 332 Alexander Sorby Haddad, enhetschef, TSF, § 333-341, 366 Thomas Bjuresten, näringslivstrateg, RSF, § 346-348 Petra Thunegard Gråberg, näringslivsstrateg, RSF, § 366
Datum för justering	2026-10-27

Justeringsdatum framflyttat till 28 oktober 2026 på grund av tekniska problem.

Paragrafer

§ 345, 358, 362 och 364–367 justerades omedelbart

Ärendena hanterades i följande ordning: § 331, 332, 366, 333–365, 367–381.

Underskrifter

Detta protokoll har justerats digitalt och saknar därför signaturer.

Sekreterare Helena Hagstedt

Ordförande Johan Malmros

Justerare Linus Gränsmark

Justerare Gisela Wood

ANSLAG/BEVIS	Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.
Organ	Regionstyrelsen
Sammanträdesdag	2026-10-26
Protokollet anslås	2026-10-29
Anslaget tas ned	2026-11-20
Protokollets förvaringsplats	Regionstyrelseförvaltningen

Register

RS § 345	Ny etableringsboendelag – Ställningstagande om kommunal	6
RS § 358	Nominering till styrelsen i Organization of World Heritage Cities (OWHC)	12
RS § 362	Uppdrag. Analys av regeringsuppdraget till Trafikverket	14
RS § 364	Remiss. Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor	16
RS § 365	Remiss. Vägen mot utfasning (SOU 2026:33)	18
RS § 366	Remiss. Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)	21
RS § 367	Remiss. Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland	24

RS § 345 Ny etableringsboendelag – Ställningstagande om kommunal

Ärendenummer: RS 2026/1546

Paragraf föregående instans: AU § 201

Regionstyrelsens beslut

Det av Länsstyrelsen föreslagna kommunalet för år 2027 om 15 personer accepteras.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Den 1 januari 2027 träder en ny lag (2026:1326) om bosättning för vissa nyanlända invandrare i kraft. Det nya regelverket innebär två centrala förändringar: dels ett förändrat system för fördelning av nyanlända mellan kommunerna där kommunerna ges möjlighet att ha önskemål om kommunal, dels införande av en tidsbegränsad rätt till boende om 36 månader för nyanlända som anvisats till en kommun.

Den nya lagen anger sex kriterier som ska beaktas vid fördelningen mellan kommunerna. Bedömningen är att förutsättningar för etablering på den gotländska arbetsmarknaden är relativt stark, medan möjligheterna för långsiktig etablering på bostadsmarknaden är betydligt mer begränsad. Det sammantagna mottagandet på Gotland har tidigare varit relativt begränsat, och Gotland har en låg andel utrikes födda jämfört med riket. Den högst begränsande möjligheten till etablering på bostadsmarknaden är det tyngst vägande skälet till att inte önska ett högre kommunal. Bedömningen är därmed att acceptera det av Länsstyrelsen föreslagna kommunalet.

Bedömning

Den nya lagen anger sex kriterier som grund för fördelningen mellan kommunerna, där varje kommun även har möjlighet att göra en egen analys och bedömning av önskat kommunal. Följande analys och bedömning har gjorts avseende önskat kommunal för Gotland.

Sammantaget är bedömningen att förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden är relativt stark, medan möjligheterna för långsiktig etablering på bostadsmarknaden är betydligt mer begränsad. Det sammantagna mottagandet på Gotland har tidigare varit relativt begränsat, och Gotland har en låg andel utrikes födda jämfört med riket. Den högst begränsande möjligheten till etablering på bostadsmarknaden är det tyngst vägande skälet till att inte önska ett högre kommunal. Bedömningen är därmed att acceptera det av länsstyrelsen föreslagna kommunalet.

1. Arbetsmarknad – goda förutsättningar

Gotland har en förhållandevis stark arbetsmarknad med låg arbetslöshet, vilket ger goda strukturella förutsättningar för arbetsmarknadsetablering. Arbetsförmedlingens senaste helårsstatistik visar att Gotland under 2025 hade 4,2 procent arbetslösa inklusive personer i arbetsmarknadspolitiska program, jämfört med 6,9 procent i riket. Den öppna arbetslösheten var 2,3 procent. Gotland hade dessutom bland de lägsta arbetslöshetsnivåerna av Sveriges län under det fjärde kvartalet 2025. Arbetsmarknaden på Gotland är liten och präglas av en hög andel företagare (många är mikro- och fåmansbolag) en stor offentlig sektor och flera näringar med tydliga säsongsvariationer. Trots ett svagt konjunkturläge i delar av näringslivet finns en påtaglig efterfrågan på arbetskraft. Efterfrågan varierar dock över året, samtidigt som arbetsgivarnas rekryteringssvårigheter visar på strukturella matchningsproblem.

Rekryterings- och ersättningsbehoven är särskilt tydliga inom vård och omsorg, transport, industri och flera yrken som kräver yrkesutbildning. Arbetslösheten har under lång tid varit bland de lägsta i landet. Samtidigt är arbetslösheten ojämnt fördelad och personer med högst förgymnasial utbildning, en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, utomeuropeisk bakgrund eller en ålder på 55+ löper som grupp större risk för långvarig arbetslöshet. Det säger däremot inget säkert om den enskildes förutsättningar. För personer som tillhör grupper med svagare ställning på arbetsmarknaden är vägen till arbete ofta längre och behovet av individuellt anpassat stöd större. Den gotländska arbetsmarknaden ger därmed förutsättningar för ett högre mottagande.

2. Befolkningsstorlek – goda förutsättningar

Gotland hade 60 852 invånare vid utgången av 2025. Befolkningen minskade med 119 personer under 2025, motsvarande 0,2 procent, samtidigt som rikets befolkning ökade med 0,2 procent. 27,9 procent av Gotlands befolkning är 65 år eller äldre, jämfört med 21,1 procent i riket. Samtidigt är andelen personer i åldrarna 25–44 år endast 21,7 procent, jämfört med 26,3 procent. Befolkningsstorleken på Gotland talar därför för goda förutsättningar för ett högre mottagande.

3. Tidigare mottagande – neutralt

Gotlands mottagande av nyanlända har varierat under den senaste tioårsperioden. Under åren med ett högt nationellt mottagande var även mottagandet på Gotland betydligt större än i dag, därefter har mottagandet minskat kraftigt både nationellt så väl som på Gotland. En ökning har skett senast åren avseende personer med tillfälligt skydd medan antalet kvotflyktingar, före detta asylsökande och övriga grupper minskat. Mottagande på Gotland bedöms därmed som relativt begränsat i förhållande till kommunens befolkningsstorlek och bedöms som ett neutralt kriterium.

4. Omfattningen av utlänningar som vistas i kommunen – goda förutsättningar

Omfattningen av utlänningar som omfattas av mottagandelagen och vistas i kommunen avser bland annat asylsökande och personer med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. På Gotland har antalet personer i dessa grupper varierat över tid, men omfattningen är i nuläget relativt begränsad i förhållande till kommunens befolkningsstorlek. Personer med tillfälligt skydd har utgjort en betydande del av gruppen under de senaste åren. Omfattningen av personer som omfattas av mottagandelagen och vistas på Gotland är relativt låg i förhållande till kommunens storlek. Kriteriet talar därför för relativt goda förutsättningar för ett fortsatt mottagande av nyanlända.

5. Förutsättningar för långsiktig etablering på bostadsmarknaden – dåliga förutsättningar

Bostadsmarknaden utgör en tydlig begränsning av kommunens förutsättningar att ta emot ett större antal nyanlända. Det gäller särskilt möjligheten att erbjuda bostäder till rimliga kostnader och långsiktig tillgång. I Länsstyrelsen i Gotlands läns regionala bostadsmarknadsanalys 2025 konstateras att det råder underskott på bostäder i Visby och även i andra delar av länet samt ett generellt underskott i länet som helhet. Problemen gäller särskilt bostäder med rimliga boendekostnader. En särskild gotländsk problematik är dessutom säsongsuthyrningen, vilken skapar ett underskott på bostäder som är tillgängliga för permanentboende året runt.

Den nya lagen innebär även att en tidsbegränsad rätt till boende införs. En nyanländ som har tagits emot efter anvisning har som huvudregel rätt till boende i kommunen under 36 månader. I relation till detta bedöms möjligheten att etablera sig på den gotländska bostadsmarknaden som utmanande för målgruppen och kriteriet blir tungt vägande i den sammantagna bedömningen.

6. Områden i kommunen där utanförskapet är stort – relativt goda förutsättningar

Gotland har överlag relativt goda socioekonomiska förutsättningar, men det finns skillnader mellan olika delar av kommunen. Statistiska centralbyråns statistik på RegSO-nivå visar att det finns skillnader mellan olika delar av Gotland när det gäller bland annat ekonomiska förutsättningar, utbildningsnivå och etablering på arbetsmarknaden. Det finns visserligen områden på Gotland med socioekonomiska utmaningar, men dessa områden är begränsade till antal och utspridda på flera platser på ön. Det saknas därmed en koncentration av flera sammanhållna områden där förutsättningarna skulle kunna innebära en betydande utmaning avseende utanförskap. Detta talar för relativt goda förutsättningar ur detta perspektiv.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Den nya etableringsboendelagen innebär förändrade rättsliga förutsättningar för kommunernas ansvar för mottagande och boende för vissa nyanlända. Region Gotlands ställningstagande behöver därför utgå från gällande lagstiftning och säkerställa att beslut och efterföljande handläggning sker i enlighet med de krav som ställs på kommunen.

2. Ekonomiskt perspektiv

Den nya bosättningslagen kan innebära förändrade ekonomiska förutsättningar och ansvar för Region Gotland och ställningstagande om kommunal behöver därför vägas mot kostnaderna för mottagande, boende och etableringsinsatser samt mot de statliga ersättningar som lämnas för mottagandet. Även kommunens långsiktiga kostnader och möjligheter att anpassa verksamhet och boendekapacitet behöver beaktas.

Skyldighet att tillhandahålla boende enligt den nya bosättningslagen tidsbegränsas till 36 månader. Efter denna period är utgångspunkten att den nyanlände ska ordna sitt eget boende eller ta del av kommunens generella stöd på samma sätt som andra kommuninvånare då den särskilda rätten till boende enligt bosättningslagen upphör. Personen har då möjlighet att ansöka om stöd från socialtjänsten, som gör en individuell prövning av rätten till bistånd. Samtidigt införs från och med den 1 januari 2027 ett kvalificeringskrav för vissa bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner (statliga ersättningar), bland annat barnbidrag, bostadsbidrag och bosättningsbaserad föräldrapenning på grund- och lägstaniå. Huvudregeln är att förmånerna förutsätter fem års bosättning i Sverige inom en ramtid på 15 år men kvalificering kan i vissa fall ske snabbare genom arbete. Förändringen innebär att vissa nyanlända under en period har begränsad tillgång till statliga ersättningar, vilket kan påverka kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd.

3. Barnperspektiv

En stabil bostads- och livssituation är av betydelse för barns möjlighet till kontinuitet i förskola och skola samt för etablering i lokalsamhället. Det innebär att barn och familjers möjlighet att undvika framtida uppbrott från boende, skola och sociala nätverk bör vägas i bedömningen av en långsiktig etablering på bostadsmarknaden. Regeringen har i propositionen särskilt lyft risken för negativa integrationskonsekvenser när nyanlända behöver bryta upp från etablerade boende-, utbildnings- och sociala sammanhang på grund av bostadssituationen.

4. Jämställdhetsperspektiv

Skillnader mellan könen i exempelvis sysselsättning, inkomster, ansvar för barn och etablering på bostadsmarknaden kan påverka möjligheten att ordna boende och försörjning när den tidsbegränsade rätten till kommunalt boende upphör. Region Gotland behöver därför planera mottagande och etableringsinsatser så att kvinnor och män ges likvärdiga förutsättningar till etablering, egen försörjning och ett självständigt boende.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Gotland har särskilda utmaningar ur ett landsbygdsperspektiv, framför allt när det gäller tillgång till kollektivtrafik, service och annan infrastruktur. Detta beaktas vid planeringen av mottagandet och vid bedömningen av var nyanlända kan erbjudas boende. Möjligheten att bo och etablera sig långsiktigt i mindre tätorter och på landsbygden är beroende av tillgång till exempelvis kollektivtrafik, livsmedelsaffärer, skola, förskola och annan samhällsservice samt möjligheten att ta sig till arbete och utbildning.

Region Gotland har tidigare genomfört etableringsförsök i mindre tätorter, vilka har behövt avbrytas med anledning av bristande infrastruktur och service, såsom begränsade möjligheter till kollektivtrafik och avsaknad av livsmedelsaffärer, vilket försvårat för de nyanlända att få tillgång till arbete, utbildning och vardaglig service. Dessa erfarenheter behöver beaktas vid bedömningen av framtida mottagande och boendelokalisering. Ett ökat mottagande behöver därför kombineras med realistiska förutsättningar för etablering och självförsörjning för att boendet ska vara långsiktigt hållbart.

6. Klimat och miljöperspektiv

Ur ett klimat- och miljöperspektiv behöver mottagandet ses i ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv, där både tätorter och landsbygd ges möjlighet att utvecklas. Lokalisering av boenden bör så långt som möjligt utgå från befintlig bebyggelse, infrastruktur och service samt bidra till ett effektivt nyttjande av befintliga resurser och bostäder. Tillgång till kollektivtrafik är viktig och en av förutsättningarna för att möjliggöra boende och etablering.

Ärendets behandling under mötet

Maya Arfvidson (MP) yrkar att kommunalet höjs till 30 personer.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och Maya Arfvidsons yrkande och finner att arbetsutskottets förslag vinner bifall.

Beslutsunderlag

Information om förändrad process inför beslut om kommunal för 2027,

Länsstyrelsen Gotlands län 2026-09-04

Bilaga 1. Förslag till kommunal – Länsstyrelsen Gotlands Län 2026-09-04

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-16

Skickas till
Länsstyrelsen i Gotlands län

RS § 358

Nominering till styrelsen i Organization of World Heritage Cities (OWHC)

Ärendenummer: RS 2026/1701

Paragraf föregående instans: AU § 202

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsens ordförande nomineras till styrelseledamot för Organization of World Heritage Cities (OWHC) under kongressen i Marrakech, Marocko, i oktober 2026.
- Kostnaderna för eventuellt styrelsearbete i OWHC ska belasta politikens ansvar inom regionstyrelsens budget.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Sekretariatet för Organization of World Heritage Cities (OWHC), baserat i Kanada, har tillfrågat regionstyrelsens ordförande Meit Fohlin om att kandidera till styrelsen för OWHC. Det som motiverar kandidaturen är möjligheten för Visby att ta en position i ett globalt nätverk för kulturarvsfrågor och därmed strategiskt stärka synligheten för stadsutvecklingsfrågor som berör Visby och Gotland.

En styrelsepost förväntas också stärka relationerna med andra borgmästare i OWHC och bidra positivt till bilden av Gotland. Region Gotland har ökat sitt deltagande inom nätverket de senaste tre åren och har aktivt deltagit både i möten och arbetsgrupper. Därtill var Region Gotland värd för en internationell OWHC-workshop i april 2026. Detta har lett till ökat kännedom om Visby och våra frågor inom organisationen, vilket i sin tur föranlett att regionstyrelsens ordförande (Region Gotlands motsvarighet till borgmästare) bedöms vara en lämplig kandidat till OWHC:s styrelse.

Bedömning

Bedömningen är att det finns flera faktorer som kan motivera kandidaturen till styrelsen för OWHC och ge fördelar för Region Gotlands måluppfyllelse avseende världsarvsstrategin och den internationella strategin:

- OWHC ligger i ett brytningsfält som omfattar kulturarv och stads- och samhällsplanering som ligger inom ramen för vårt kommunala mandat.
- OWHC är ett globalt nätverk som ger mervärden, samtidigt som merparten av utbytena sker regionalt och digitalt.
- Kulturarvs- och världsarvsfrågorna har en tydlig regional positionering och kopplar an till Visby och Gotlands varumärke som besöksdestination.

Det finns stöd för kandidaturen i Region Gotlands *Internationella Strategi 2021-2027*. Av strategins 3 övergripande mål så finns det en god överensstämmelse med målet:

- att ha stärkt internationellt utbyte för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling och tillväxt på Gotland.

Enligt strategin ska Region Gotlands internationella arbete leda till ett antal nyttor, varav följande är relevanta med tanke på en kandidatur till styrelsen i OWHC, direkt eller indirekt:

- en ökad internationell samverkan mellan olika aktörer som ger en tydlig nytta för den egna verksamheten och gotlänningarna,
- en ökad internationell kompetens inom Region Gotland, men även hos andra aktörer på Gotland, genom erfarenhets- och kunskapsutbyte,
- en ökad kulturell förståelse mellan människor med olika bakgrund,
- en tydligare roll för Region Gotland i nationella och internationella sammanhang, och en förstärkt position av varumärket Gotland och ett förstärkt genomslag för ö-läget nationellt genom europeiskt samarbete.

Ett styrelseuppdrag kan innebära mer arbetstid för ledamoten och sakkunnig i världsarvsfrågor eller annan tjänsteperson. Det kan också medföra någon enstaka längre resa utanför Europeiska unionen.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Broschyr om OWHC

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17

Skickas till

Världsarvssamordnaren

RS § 362

Uppdrag. Analys av regeringsuppdraget till Trafikverket

Ärendenummer: RS 2026/1731

Paragraf föregående instans: AU § 198

Regionstyrelsens beslut

- Uppdraget anses vara slutrapporterat.
- Bifogad skrivelse sänds till Trafikverkets generaldirektör Roberto Maiorana och Trafikverkets projektgrupp för regeringsuppdraget "Gotlandstrafiken från 2035.
- Bifogad skrivelse sänds till Bostad- och infrastrukturminister Andreas Carlson, riksdagens trafikutskott och riksdagens finansutskott.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Trafikverket fick den 12 februari 2026 i uppdrag att utreda olika alternativ för upphandlingen av färjetrafiken till och från Gotland från 2035 (LI2023/00657 LI2026/00277). Uppdraget innefattar utredning av två organisatoriska alternativ för nästa upphandling: sammanhållen upphandling av fartyg och drift respektive statligt ägda fartyg med upphandlad drift. Trafikverket ska även beskriva hur biljettpriser påverkas av omvärldsfaktorer, beskriva vilka möjligheter som ges för att inom ramen för avtalet påverka biljettpriser under pågående avtalsperiod samt beakta förutsättningar för hur prissättningen av privata fordon kan göras mer attraktiv.

Regionstyrelsen gav den 1 september, 2026, § 306, regiondirektören i uppdrag att analysera regeringsuppdraget, samt att till regionstyrelsens arbetsutskotts sammanträde den 1 oktober ta fram en process för hur Region Gotland ska arbeta med frågan fram till årsskiftet. I tjänsteskrivelsen återrapporteras uppdraget med ett förslag till process för höstens arbete, liksom en analys av regeringsuppdraget. Regionstyrelseförvaltningen bedömer:

- att det avseende den del av uppdraget som rör organisatoriska alternativ finns skäl att invänta den fördjupade analysen innan Region Gotland eventuellt tar ställning till vilket alternativ som är att föredra,
- att Region Gotland inom ramen för regeringsuppdraget även fortsättningsvis måste lyfta vikten av en färjetrafik som möjliggör för människor att bo, leva och verka på Gotland, eftersom det ingår i Trafikverkets uppdrag att *"väga samman behovet av snabba förbindelser med färjetrafikens miljö- och klimatpåverkan och bedöma hur det påverkar kostnaderna för kommande avtal"*,

- att det finns en öppning för Region Gotland att ge fortsatta inspel till regeringsuppdraget om möjlig utformning av en svensk vägprismodell genom skrivningen i regeringsuppdraget att Trafikverket ska *”beakta förutsättningar för hur prissättningen av privata fordon inför kommande upphandling kan göras mer attraktiv.”*
- att Region Gotland bör lämna ett skriftligt inspel till utredningen samt, efter regeringsuppdragets slut, en skrivelse till regeringen där Region Gotland redovisar sina slutsatser om utredningen respektive sin syn på behov av fortsatta utredningar och process i frågor som rör färjetrafiken. Under hösten planeras möten mellan Region Gotlands priskommission och Trafikverkets arbetsgrupp kopplat till regeringsuppdraget, ett tilläggsuppdrag åt konsultbyrå för att fortsätta att fördjupa analysen avseende *Svenske Landsvägsprincip* liksom framtagande och expediering av ett skriftligt inspel till regeringsuppdraget.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att uppdraget ska anses vara återrapporaterat i och med denna tjänsteskrivelse.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande godkänner skrivelserna och yrkar att dessa skickas till

- Trafikverkets generaldirektör Roberto Maiorana och Trafikverkets projektgrupp för regeringsuppdraget ”Gotlandstrafiken från 2035
- Bostad- och infrastrukturminister Andreas Carlson, riksdagens trafikutskott och riksdagens finansutskott.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag med eget tilläggsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Uppdrag till Trafikverket att utreda alternativ för färjetrafiken till och från Gotland från 2035. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, inkom 2026-02-12

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17

Skickas till

Trafikverkets generaldirektör Roberto Maiorana och Trafikverkets projektgrupp för regeringsuppdraget ”Gotlandstrafiken från 2035.

Bostad- och infrastrukturminister Andreas Carlson, riksdagens trafikutskott och riksdagens finansutskott.

RS § 364

Remiss. Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor

Ärendenummer: RS 2026/1494

Paragraf föregående instans: AU § 205

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande inges som Region Gotlands svar till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Denna promemoria ger förslag på att både nuvarande lag om kommunala energiplaner och förordningen om myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader ersätts av en lagstiftning anpassad till de nuvarande energipolitiska målen. Den föreslår skyldighet för kommuner och regioner att redovisa egna åtgärder för energieffektivisering i en långsiktig plan och att varje år rapportera uppgifter om egen energianvändning till Statens energimyndighet.

Förslagen innebär också att kommuner, regioner och statliga myndigheter i vissa fall ska beakta principen om ”energieffektivitet först” och att offentliga upphandlingar ska ta hänsyn till energieffektivitet vid upphandling av vissa varor och tjänster och vid köp och hyra av byggnader och lokaler.

Författningarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2027.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att det överlag är bra med en uppdatering av lagstiftning men att de nya förslagen till redovisning, enligt kraven i energieffektiviseringsdirektivet, bygger en ny och omfattande struktur för energiredovisning inom kommuner och regioner. Det är bra med en strukturerad plan för energieffektivisering, men med tanke på förhållandena i Sverige – kallt klimat, fossilfri uppvärmning och redan välisolerade offentliga byggnader – skulle kraven bli mer träffsäkra om de utformades specifikt efter svenska förhållanden.

Vidare tänjer de föreslagna kraven i energiplaneringen på vad kommuner och regioner egentligen har rådighet över i fråga om energisystemets utveckling. Det är mycket långa ledtider i fråga om etableringar av större betydelse för energisystemet – ofta långt över den fyraårsperiod som föreslås för en energiplan. Den energistatistik som kommuner har tillgång till är ofta bristfällig på grund av sekretess-krav. Dessa krav påverkar även vad som får visas i en energiplan och begränsar planens tydlighet. Vidare bygger energiplaneringens

effektivitet på att statliga myndigheter kan bidra konstruktivt i tidiga skeden. I nuläget, kanske beroende på oron i omvärlden, lämnar den många frågor obesvarade gällande vad som kan tillåtas i fråga om fysiska etableringar.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Promemoria. Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor, inkom 2026-07-02

Remissmissiv, inkom 2026-07-02

Remissvar Region Gotland, 2026-09-17

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-10-20

Skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet.

RS § 365 Remiss. Vägen mot utfasning (SOU 2026:33)

Ärendenummer: RS 2026/1492

Paragraf föregående instans: AU § 206

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande inges som Region Gotlands svar till Klimat- och näringsdepartementet.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Sverige ligger långt från transportmålet

År 2025 uppgick utsläppen från inrikes transporter till cirka 17 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Sveriges mål är att komma under 6,2 miljoner ton 2030, motsvarande minst 70 procents minskning från 2010. Utvecklingen har dock gått åt fel håll efter 2023. Transportutsläppen var 2025 bara cirka 21 procent lägre än 2010. Andelen biodrivmedel och el i vägtrafikens energianvändning var cirka 20 procent 2025, jämfört med omkring 31 procent 2022–2023.

Utredningen ska analysera orsaker och föreslå åtgärder för klimatmål och ESR-åtagande

Utredningens främsta uppdrag var, tillsammans med en rad undersökningar och analyser, att med begränsade kostnader för hushåll, näringsliv och konkurrenskraft ge förslag på styrmedel, så att såväl de svenska klimatmålen 2030 och 2045 som Europeiska unionens (EU) ESR-åtagande till 2030 kan nås. I utredningen ingår hela ESR-sektorn, det vill säga delar av samhället som inom EU omfattas av ESR (regler för delat ansvar). Hit hör bland annat vägtransporter, sjöfart, arbetsmaskiner, bostäder offentlig sektor och småföretag. Sveriges ESR-sektor har redan i stort sett fossilfri värme, medan dess drivmedel ännu är ett stort hinder för att nå sektorns klimatmål. Därför rör utredningens förslag främst utfasning av fossila drivmedel. Men utredningen, vars analysuppdrag är brett, ger också en gedigen genomgång och analys av bakgrunden till både egna förslag och utfallet av tidigare utredningar.

Ökad elektrifiering, ökad andel biodrivmedel och ändrad beskattning ingår i förslagen

Utredningen bedömer att ökat och riktat stöd till elektrifiering av vägtransporter, främst på ett sätt som gör det ekonomiskt intressantare att äga batterifordon och på sikt även bränslecellsfordon blir viktigt. För tunga fordon bedöms även vätgasdrivna förbränningsmotorer komma att få en roll. Biogas kommer fortsatt att användas i tunga vägfordon, men på längre sikt kommer biogas även att behövas i andra sektorer. Förnybara flytande och gasformiga

drivmedel bör framför allt prioriteras till flyg och sjöfart, där elektrifiering är betydligt svårare.

Vidare dras slutsatsen att biodrivmedel är ett generellt dyrare sätt att minska utsläppen än elektrifiering, men de behövs där eldrift inte fungerar och för att ställa om en befintlig fordonspark tillräckligt fort. Därför föreslås en fortsatt och ändrad reduktionsplikt, med höjda nivåer från 2028–2030 och därefter, till 2045, införa kontrollstationer för att vart fjärde år se över och justera nivåerna för reduktionsplikten så att den bidrar till att nå klimatmålen. Avancerade biodrivmedel, som e-bränslen, föreslås, liksom el, komma att ingå i reduktionsplikten. De senare genom subkvoter i reduktionsplikten. Biogas och vätgas föreslås inte inkluderas i reduktionsplikten, som skäl anges tekniska och administrativa svårigheter att integrera gasformiga drivmedel i ett system utformat för flytande drivmedel. Biogas föreslås även i fortsättningen främjas genom skattenedsättningar.

Under förutsättning att drivmedelsmarknaden innan 2028 återgår till normaltillstånd, efter oroligheterna våren 2026 som påverkat oljemarknaden, bedömer utredningen att priset på bensin och diesel, trots införandet av ETS 2 och förslag om höjd reduktionsplikt, blir alltför låga för att driva transporternas elektrifiering i närtid. Därför föreslås höjd beskattning på bensin och diesel, i nivå med nordiska grannländer, från 2028.

Som kompensationsåtgärd föreslås en sänkt elskatt, med 20 öre/kWh. Åtgärden har fördelen att både relativt väl träffa de grupper av hushåll som påverkas mycket av högre drivmedelspriser, fungera som en bred kompensationsåtgärd och samtidigt stärka incitamenten för elektrifiering.

Fortsatt stöd till kommersiell service, fortsatt nedsatt skatt på jordbruksdiesel, utökad kommunal energi- och klimatrådgivning och elbilspremie

Ur ett landsbygdsperspektiv och därmed för Gotland är dessa utredningsförslag viktiga: Fortsatt stöd till kommersiell service så att de sista drivmedelsmackarna på en ort inte stängs, och att nuvarande nedsättning av skatt på diesel som används i arbetsmaskiner, i yrkesmässig jord-, skogs- och vattenbruksverksamhet förlängs tills vidare.

För invånarna på Gotland bedöms både förstärkta medel till elbilspremien och förslaget om utökad energi- och klimatrådgivning bli av stort värde. Låga medelinkomster gör att många hushåll här har svårt att på egen hand finansiera ett byte till elbil. Dessutom är energi- och klimatrådgivningen en ofta anlita instans för hushåll som behöver vägledning kring sina energi- och transportkostnader.

Sammanfattande bedömning

Denna korta sammanfattning utgår från över 700 sidors utredning varför det är svårt att spegla utredningsförslagets fulla omfattning. Det kan också påpekas att de förslag som lyftes i media när utredningen presenterades i juni 2026 inte

heller återgav helheten i utredningen. Med reservation för att denna omfattning på förslag i skilda sammanhang kan ges olika vikt, är förvaltningens samlade bedömning att utredningens förslag är väl avvägda, att de tydligt håller sig inom uppdragets ramar och har potential att ge både minskat omvärldsberoende av fossila bränslen och minskad klimatpåverkan. Därför föreslås att Region Gotland samlat tillstyrker utredningens förslag.

Bedömning

Förvaltningens bedömning och motivering av förslaget till beslut är att den omfattande utredningens förslag är väl avvägda, att de tydligt håller sig inom uppdragets ramar och har potential att ge både minskat omvärldsberoende av fossila bränslen och minskad klimatpåverkan. Att på ett begränsat utrymme till fullo återge helheten är svårt, varför det bör beaktas att enskilda förslag i andra sammanhang kan ges annan vikt än de får i denna utredningskontext.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Remiss av betänkandet Vägen mot utfasning (SOU 2026:33)
Fig. 14.2, Sammanfattning av utredningens förslag, särtryck ur remissen
Remissvar Region Gotland 2026-09-13
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17

Skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet. (Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.kl@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/01175 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.)

RS § 366

Remiss. Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)

Ärendenummer: RS 2026/1411

Paragraf föregående instans: AU § 207

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande inges som Region Gotlands svar till Klimat-och näringslivsdepartementet.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Region Gotlands svar på remissen för delbetänkandet *Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner* (SOU 2026:32). Utredningen som handlar om kommuners förutsättningar att attrahera och ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner, och vilka incitament kommuner har, kommenteras utifrån Gotlands särskilda förutsättningar.

Bedömning

Region Gotland ställer sig i huvudsak positivt till utredningens förslag, men anser att de måste utformas med hänsyn till olika territoriella förutsättningar, såsom Gotlands perifera ö-läge. Region Gotland vill också understryka vikten av att regeringen och statliga myndigheter tillämpar EU:s nya ö-strategi i alla frågor som rör Gotland.

Gotland, med sitt unika ö-läge och pågående industriella klimatomställning (exempelvis inom cementindustrins energiomställning), är i starkt behov av de statliga riskavlastningsmekanismer som föreslås. Men de förslag och bedömningar som görs av utredningen är i många fall inte applicerbara på en kommun som Gotland. Utredningen resonerar kring att åtgärder behöver anpassas efter typ av kommun, geografi och andra förutsättningar men anger samtidigt Business Swedens definition av så kallade High Potential Investments (HPI) som riktmärke. Enligt Business Sweden bör en HPI omfatta minst 1 miljard kronor i investeringsbelopp och minst 500 arbetstillfällen, men beroende på investeringens karaktär kan även lägre nivåer accepteras.

En sådan nivå kommer sannolikt bara uppnås på Gotland under begränsade perioder, som vid Heidelberg Materials senarelagda omställning till eldriven produktion eller nybyggnation av elkabel från fastlandet. Detta ger då endast tillfälligt en större ökning i arbetstillfällen, samtidigt som ett sådant uppbyggnadsskede kan medföra stora tillfälliga resursbehov för kommunen i

form av boende och social service för inflyttande byggarbetare – behov som inte genererar några framtida skatteintäkter.

Det är många kommuner i Sverige som inte kommer kunna ta del av utredningens förslag med de kriterier och den kravnivå som föreslås ovan. För den regionala utvecklingen och ekonomin i dessa kommuner är det emellertid fortfarande mycket viktigt med etableringar, oavsett etableringens storlek. För kommuner som Gotland är det viktigt att kommentera utredningens förslag med utgångspunkt från kommuners olika specifika förutsättningar – som i Gotlands fall det unika ö-läget.

Region Gotland anser att det är viktigt att staten tar ansvar för att stödja etableringar i hela Sverige. Detta innebär således att utredningens förslag behöver vidareutvecklas så att även kommuner som Gotland ska kunna vara föremål för större, såväl som mindre, företagsetableringar och företagsexpansioner med åtnjutande av statligt stöd. Region Gotland anser att detta behöver beaktas i denna utredning eller i en framtida utredning.

Utöver frågan om etableringarnas storlek lyfter Region Gotland i sitt yttrande flera andra territoriella förutsättningar som utredningen behöver beakta:

- att folkbokföring i den mottagande kommunen säkerställs så att skatteintäkterna faktiskt tillfaller kommunen,
- att den stora mängden riksintressen på Gotland (367 stycken) och de tillståndprocesser detta medför ses över,
- att det kommunalekonomiska utjämningsystemet inte fullt ut fångar merkostnaderna av ett extremt perifert ö-läge, samt
- att en särskild Gotlandsfond och en kalkstenspott – i linje med den föreslagna gruvpotten – bör övervägas.

Region Gotland pekar också på att kompetensförsörjningen försvåras av att Gotland har landets lägsta lönesumma per sysselsatt (350 000 kronor, index 76 för år 2024, att jämföra med Halland som har näst lägsta index om 86) i kombination med låg arbetslöshet och avsaknad av dagpendlingsmöjligheter, samt att en starkt segregerad bostadsmarknad försvårar nyproduktion i flera av öns mindre tätorter. Region Gotland vill avslutningsvis understryka vikten av att regeringen och statliga myndigheter tillämpar Europeiska unionens nya ö-strategi i alla frågor som rör Gotland.

För Gotlands del handlar det om att flera verktyg måste anpassas för att fungera effektivt i en funktionellt isolerad region (ö-läge) där traditionell arbetspendling över kommungränser är fysiskt omöjlig. Urvalet måste ta hänsyn till relativ storlek (etableringens storlek i förhållande till kommunens bofasta befolkning). En eller flera mindre etableringar på Gotland får stora strukturella effekter lokalt, även om investeringen i kronor räknat understiger de summor som exemplifieras med ovan. Förslagen behöver relateras till andra politikområden såsom regional- och landsbygdspolitik där platsutveckling, även

i kommuner som inte lyckas attrahera de riktiga stora etableringarna, stödjer Sveriges utveckling som motor för expanderande företagskommuner.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Petra Thunegard Gråberg, näringslivstrateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Remiss. Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner, delbetänkande (SOU 2026:32)

Remissmissiv, inkom 2026-06-02

Remissvar Region Gotland daterad 2026-09-17

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17

Skickas till

Klimat-och näringslivsdepartementet (Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till ivana.vujic@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2026/01343 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.)

RS § 367

Remiss. Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland

Ärendenummer: RS 2026/1233

Paragraf föregående instans: AU § 208

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande inges som Region Gotlands svar till Länsstyrelsen Gotland län.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län har skickat ett förslag till beredskapsplan för en stor fartygsolycka på remiss till Region Gotland. Tekniska nämnden och miljö- och byggnämnden har yttrat sig om förslaget. Även hälso- och sjukvårdsförvaltningen har yttrat sig.

Inga invändningar mot planens övergripande inriktning har inkommit. Inkomna svar visar samtidigt att aktiveringskriterier, ansvar, larmvägar, kontaktuppgifter och former för samverkan behöver förtydligas. Det finns också behov av utbildning, övning, materiel och andra beredskapsåtgärder.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att Region Gotlands fortsatta arbete bör utgå från Länsstyrelsens plan och att någon separat övergripande beredskapsplan för Region Gotland avseende fartygsolycka inte behövs. Ett samlat yttrande har upprättats med de förtydliganden och kompletteringar som följer av nämndernas yttranden.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att Länsstyrelsens plan är en lämplig gemensam grund för det fortsatta beredskapsarbetet och tillstyrker därför planens övergripande inriktning. Någon separat övergripande beredskapsplan för Region Gotland avseende fartygsolycka bedöms inte behövas. Berörda verksamheter behöver däremot ta fram de rutiner, checklistor och handlingsplaner som krävs för att omsätta planen i praktisk förmåga.

De synpunkter som nämnder/förvaltning har lämnat förs vidare till Länsstyrelsen. Planens aktiveringskriterier bör göras mätbara. Region Gotlands ansvar på land, miljö- och livsmedelstillsynen, sjukvårdens larmkedja samt ansvarsfördelningen mellan insatser till sjöss och på land behöver beskrivas tydligare. Hänvisningar och benämningar som gäller skadat vilt, kontaktuppgifter och Region Gotlands organisation bör också uppdateras.

Förmåga och samordning

En stor fartygsolycka är en komplex händelse som kan kräva omfattande och långvariga insatser. Region Gotland behöver kunna samverka med kommunala, regionala och statliga aktörer och ha förmåga att begära, ta emot och samordna nationellt och internationellt stöd. Den nuvarande kunskapen, den praktiska förmågan och tillgången till materiel inom framför allt räddningstjänsten är inte tillräckliga för att fullt ut genomföra planens uppgifter.

Förmågan behöver byggas upp genom återkommande utbildning, övningar, planering och samverkan samt genom anskaffning av nödvändigt materiel. Det fortsatta arbetet behöver samordnas mellan regionstyrelseförvaltningen, teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen och övriga berörda verksamheter. En samordnande arbetsform med ett tydligt mandat bör övervägas. Den närmare organisationen behöver beredas vidare inom Region Gotlands ordinarie styrning och planering.

Ekonomiska konsekvenser

Genomförandet medför kostnader för planering, utbildning, övning, samordning och materiel. Därutöver kan kostnader uppstå för prioriteringar i Miljöatlas, ett grundläggande beredskapslager, en plats för mellanlagring av saneringsavfall och utbildning och övning av saneringsfunktionen. Miljö- och byggnämndens medverkan kan medföra kostnader både under en händelse och i det förberedande arbetet.

Resurs- och materielbehovet behöver kartläggas. Behovet av finansiering bör hanteras inom kommande budget- och verksamhetsplanering.

Genomförandets omfattning och ambitionsnivå behöver anpassas till de resurser som avsätts.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Remissmissiv, inkom 2026-04-30

Utkast, Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland, inkom 2026-04-30

Bilagor, Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland, inkom 2026-04-30

Tekniska nämnden 2026-09-16, § 151

Tekniska nämndens yttrande, inkom 2026-09-18

Miljö- och byggnämnden 2026-09-16, § 138

Miljö- och byggnämndens yttrande, inkom 2026-09-17

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen beslut 2026-08-21, inkom 2026-09-09

Region Gotlands svar till Länsstyrelsen Gotland län

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-22

Skickas till

Länsstyrelsen i Gotlands län. (Expediera Region Gotlands svar till
gotland@lansstyrelsen.se och ange ärendets diarienummer 2776–2023 i
ämnesraden för e-post.)

Tekniska nämnden

Miljö- och byggnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden